

TÜRKLERE ARAPÇA ÖĞRETİMİNDE HAZIRBULUNUŞLUK İF'ÂL/إفعال VEZNİNDE TÜRKÇELEŞMİŞ ARAPÇA ASILLI MASTAR İSİMLER VE ÖRNEKLEM KULLANIMLARI

Doç. Dr. Musa ALP¹

ÖZ

Türkçede, farklı kalıplarda dilimize geçerek Türkçeleşmiş çok sayıda Arapça asıllı kelime yer almaktadır. Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlüğünde “i‘lân/إعلان” gibi tekil, “ihrâcât/إخراجات” gibi çoğul kalıplı aslı Arapça olan 150 civarında kelime bulunmaktadır. Her ne kadar bu kelimelerden bazıları ses değişikliğine uğramış olsalar da “if‘âl” kalıplı kelimeler Türkçe ve Arapçada aynı anlamda ortak olarak kullanılmaktadır. Bu çalışmada Türkler Arapça öğretiminde, yabancı dil eğitiminde önemli bir yer teşkil eden ‘hazırbuluşluk/hazırbulunuşluk’ konusuna değinilmiştir. Ayrıca çalışmada, kelime bilgisi/hazinesi bir hazırbulunuşluk türü olarak değerlendirilmiş ve “if‘âl” kalıplı Türkçeleşmiş Arapça isim örneklerinden hareketle Türkçede kullanılan Arapça asıllı kelime hazinesinin kullanılması ile Türkler kısa sürede daha kolay bir şekilde Arapça öğretilbileceği ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kolay Arapça, kelime hazinesi, hazırbulunuşluk, if‘âl kalıbı

READINESS FOR TURKS IN ARABIC TEACHING ARABIC-BASED TURKISH WORDS IN IF'ÂL/إفعال FORM AND ITS USES

ABSTRACT

There are many Arabic words in Turkish that have been included in our language in different ways. Turkish Language Association in Turkish Dictionary There are around 150 words, such as "إعلان" singular, and "إخراجات", which is plural-patterned original Arabic. Although some of these words have undergone a voice change, "if‘âl" molded words are used in the same meaning in Turkish and Arabic. In this research, the Turkish talked about the “readiness” which is an important part of foreign language education in Arabic teaching. Moreover, in the study, it was evaluated as a kind of readiness of vocabulary / treasure, and it was suggested that the Turks could be taught Arabic easily in a short period of time by using the Arabic original vocabulary used in the Turkic language from the examples of "if‘âl" molded Turkishized Arabic names.

Key Words: Easy Arabic, vocabulary, readiness, if‘al form

¹ Doç. Dr., Çukurova Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı/Arap Dili ve Belagati Bilim Dalı, musa_alp@hotmail.com.
Derleme, Gönderim Tarihi:10.05.2017 Kabul Tarihi: 19.10.2017

Giriş

Tarihsel süreçte toplumların karşılaştığı birtakım değişim ve gelişmeler kullanılan dilin yapısını etkilemiştir. Aynı şekilde tarih boyunca Türk milletinin yaşadığı gelişim, değişim ve farklı milletlerle etkileşimi neticesinde Türkçede de birtakım değişimler meydana gelmiştir. Diğer milletlerle etkileşim sonucunda karşılan yeni sorunlara ve nesnelere ad verilmesinin gereği olarak Türkçe kelime miktarında farklılaşma söz konusu olmuştur. İhtiyaç duyulan yeni kavramları karşılamak için Türkçe kelime türetme yollarının yanı sıra başka dillerden kelime alma yoluna da başvurulmuştur (Bonguoğlu, 1990, s. 154). Kendisinden kelime alınan dillerin başında Arapça gelmektedir. Arapçadan alıntı yapılan bu kelimeler, Türkçede kullanıldıkları andan itibaren Türkçeleşme sürecine girerek Türkçenin ses bilgisi kurallarına göre değişmeye başlamıştır.

Türlere yabancı dil öğretiminde birtakım güçlüklerle karşılaşıldığı muhakkaktır. Bu güçlüklerin başında da yetersiz kelime hazinesi gelmektedir. Bizim varsayımımız Türklere Arapça öğretirken Türkçeleşmiş Arapça asıllı ve her iki dilde de aynı anlamda kullanılan mevcut kelime servetinden faydalanılmasının Arapça öğretimini kolaylaştıracağı şeklindedir. Bu çalışmada, Türkçede var olan çok sayıda kelimedenden faydalanılarak daha kısa sürede ve daha iyi düzeyde Arapça öğretilbileceği varsayımından hareketle aslı Arapça olan “İf’âl/إفعال” kalıplı Türkçe kelime örnekleri esas alınarak konu irdelenmiştir. Araştırmamız neticesinde günümüz Türkçesinde aktif olarak kullanılan yaklaşık 150 adet “İf’âl/إفعال” master kalıbında Türkçe kelimeye ulaşılmıştır (Bk. Doğan, 1996; Develioğlu, 2003; Kanar, 2010; Akalın, 2011).

Türk Dil Kurumu sözlüğünde, kelime serveti “söz varlığı” maddesinde “Bir dildeki sözlerin bütünü, söz hazinesi, söz dağarcığı, sözcük hazinesi, vokabüler, kelime hazinesi” biçiminde tarif edilmektedir (Türkçe Sözlük, 2005). Söz dağarcığı ise “Bir dilde kullanılan veya bir kimsenin bildiği, kullandığı sözlerin bütünü, söz varlığı, vokabüler, kelime hazinesi” biçiminde tarif edilmektedir (Türkçe Sözlük, 2005). Bu kelimelerin bazıları aktif bazıları ise pasif olarak bulunur. Anlamı bilinerek kullanılan kelimelere “aktif kelime serveti”; kullanmadığı ama görüldüğünde anlamı çıkarılan kelimelere de “pasif kelime serveti” denmektedir (Karakuş, 2000, 128-129). Biz Karakuş’un taksimini anadil öğreniminde geçerli görmekle beraber Türklere Arapça yabancı dil öğretiminde bu tasnife üçüncü bir grup eklemek yerinde olacaktır. Aktif ya da pasif olsun Arapça asıllı Türkçeleşmiş kelime varlığı ki bu durum “Başka dilde de kullanılan ortak kelime varlığı” ya da “Farkında olunmayan hazırbulunuşluk” şeklinde izah edilebilir. Kelime hazinesi anadilde daha etkin düşünme için ne kadar önemli ise yabancı dil öğreniminde de o kadar önemlidir. Özellikle de emek harcamadan bu kelime hazinesi kazanılmışsa yani anadilde mevcut ise bu kelimelerin varlığına farkındalık yaratıp ortaya çıkararak yabancı dil daha kolay öğretilir. Türklere yabancı dil olarak Arapça öğretirken Türkçede mevcut Arapça kökenli kelime hazinesinden yararlanarak öğrencilerin hazırbulunuşluk seviyesi tespit edilmelidir.

Yabancı dil öğretiminin her kademesindeki kişisel kelime bilgisi önemli bir yer işgal etmektedir. Özellikle de ilk aşamada öğrencinin kişisel kelime serveti kendisine hatırlatılmalıdır. Eğer bu kelime hazinesi anadilinde var ise bu hazırbulunuşluk seviyesi ortaya çıkarılmalı, farkındalık oluşturulmalıdır. Bu bağlamda kelime hazinesi ile ilgili olarak “İster bir konuşma, ister bir yazı parçasında olsun dilde en etkili, en güçlü

birimler sözcüklerdir.” (Aksan, 1998, 61) ve “Kelimeseler bizim düşünme aletimizdir.” (Kaplan, 1989, 212) şeklinde değerlendirmeler yapılmıştır. İnsan, kendisini doğuran annesi başta olmak üzere çevresinden anadilini öğrenir. Bunun yanında başlangıcından itibaren başka kavimlerin dillerini de öğrenmek arzusu hep içinde olmuştur. Nitekim yabancı dil öğrenme yöntem ve teknikleri zaman içerisinde günden güne geliştirilerek içinde bulunduğumuz teknoloji çağında en gelişmiş halini almıştır. Kelime hazinesi bağlamında yabancı dil öğretiminde “hazırbulunuşluktan” yararlanma da özellikle de Türklere Arapça öğretiminde kullanılması gerekli yöntemlerden biri olarak değerlendirilebilir.

İf'âl Kalıbında Türkçeleşmiş Arapça Asıllı Kelimeler

Bazı dilciler ilk vaz' edilen/konulan kelime türünün fiil olduğunu söyleşeler de bazıları ilk vaz' edilen kelime türünün isim olduğunu savunmuştur. Kanaatimiz, insanlığın ilk vaz' ettiği kelimenin isim olduğu yönündedir. Zira isimlerin yan yana getirilmesi suretiyle basit cümleler elde edilebilir. Bununla birlikte başlangıçta dilin, yapım ve çekim eklerinden uzak olduğu düşünülebilir. Şöyle ki, bir dilin günümüz gelişmiş hali ile değil de basit hali ile de ortak birtakım kelimelerden faydalanmak suretiyle insanlar kendi aralarında iletişimi sağlayabilir. Aynı usul Türklere Arapça öğretiminde de tatbik edilebilir. Bu itibarla Türkçe ve Arapçada ortak olarak kullanılan kelimeler ilk merhalede yalın halde öğrencilere sunulabilir ve bu sayede Türkler açısından Arapça öğretimi kolaylaştırılabilir. Çünkü Türkçede çok sayıda aslı Arapça olan kelime mevcuttur. İf'âl Kalıbında Türkçeleşmiş ve günümüz Türkçesinde de hâlihazırda kullanılmakta olan Arapça Asıllı Türkçe kelimelere örnek olarak şunları verebiliriz (Bk. Doğan, 1996; Develioğlu, 2003; Kanar, 2010; Akalın, 2011; <http://www.tdk.gov.tr/>):

Tablo 1

İf'âl Kalıbında Kullanılan Türkçeleşmiş Arapça Asıllı Kelimeler

Türkçe	Arapça	Anlamı
İslâh	إصلاح	1. Düzeltme, iyileştirme 2. Bir hayvan/bitki türünden daha iyi verim alabilmek amacıyla yapılan işlem.
أصلح يصلح-مصلح-مصلح	إصرار	Direnme, ayak direme, üsteleme, üstünde durma:
إصرار	إعادة	1. Alınmış bir şeyi geri verme 2. Verilen bir şeyi almayarak geri çevirme, reddetme. 3. Karşılıklı olarak yapma, mukabele etme.
أعاد يُعيد-مُعيد-مُعاد	إعانة	Yardım
إعانة	أعان يُعين مُعين مُعان	Yedirip içirme, besleme, bakma
إعاشه	إبداع	Yaratma, yoktan var etme.
أعاش يُعاش مُعاش مُعاش	إبہام	1. Belirsizlik, kapalılık. 2. ed. Kapalılık
إبداع		
أبدع يُبدع مُبدع مُبدع		
إبہام		

أَبْهَمَ يُبْهِمُ مَبْهَمٌ مَبْهَمٌ	
إِبْرَاءُ Ibrâ'	1. Aklama 2. Alacaklımın alacak hakkından vazgeçmesi sonucu borçlunun borcundan kurtulması.
أَبْرَأَ يُبْرِئُ مَبْرِئٌ مَبْرِئٌ	
إِبْرَازُ Ibrâz	Ortaya koyma, gösterme, meydana çıkarma.
أَبْرَزَ يُبْرِزُ مَبْرِزٌ مَبْرِزٌ	
إِبْطَالُ Ibtâl	Yürürlükten, kullanıştan kaldırma, silme, bozma.
أَبْطَلَ يُبِطِلُ مَبْطُلٌ مَبْطُلٌ	
إِجَابُ İcâb	Davet, önermeye çağrı yapmak; gerekmek.
أَوْجَبَ يُوجِبُ مَوْجِبٌ مَوْجِبٌ	
إِجَادُ İcâd	1. Buluş. 2. Gerçekmiş gibi gösterme çabası. 3. İcat; lüzumsuz iş. "İcat çıkartmak, lüzumsuz iş açmak".
أَوْجَدَ يُوجِدُ مَوْجِدٌ مَوْجِدٌ	
إِجَارُ İcâr	Kira, kira sözleşmesi.
أَجَرَ يُوجِرُ مَوْجِرٌ مَوْجِرٌ	
إِجَازَةٌ İcazet	1. İzin. 2. Onay, onaylama. 3. Diploma.
أَجَّزَ يُجِيزُ مَجِيزٌ مَجِيزٌ	
إِجْبَارُ İcbâr	Zorlama, zorunda bırakma.
أَجْبَرَ يُجْبِرُ مَجْبِرٌ مَجْبِرٌ	
إِجْلَالُ İclâl	1. Büyüklük, ululuk. 2. Saygı gösterme, ağırlama, ikram.
أَجَّلَ يُجِلُّ مَجِلٌّ مَجِلٌّ	
إِجْمَاعُ İcmâ'	1. Toplama. 2. din b. Âlimlerin fikir birliği etmeleri.
أَجْمَعَ يُجْمِعُ مَجْمِعٌ مَجْمِعٌ	
إِجْمَالُ İcmâl	1. Gösterge: 2. Özet, kısaltma.
أَجْمَلَ يُجْمِلُ مَجْمِلٌ مَجْمِلٌ	
إِجْرَاءُ İcrâ	1. müz. Bir müzik eserini oluşturan notaları sese çevirme. 2. huk. Borçlunun alacaklıya karşı yapmak veya ödemekle yükümlü bulunduğu bir şeyi adli bir kuruluş aracılığıyla yerine getirme: 3. huk. Adliyenin bu işle görevli dairesi. 4. Yapma, yerine getirme, bir işi yürütme.
أَجْرَى يُجْرِي مَجْرٍ مَجْرٍ	
إِدَامُ İdâm	İnsan öldürme vb. bir suça karşılık verilen ve suçlunun ölümüyle sonuçlanan ceza, idam cezası, ölüm cezası.
أَعْدَمَ يُعْدِمُ مَعْدِمٌ مَعْدِمٌ	
إِدَامَةٌ İdâme	Süzdürme, devam ettirme.
أَدَامَ يُدِيمُ مَدِيمٌ مَدِيمٌ	
إِدَارَةٌ İdâre	1. Yönetme, yönetim, çekip çevirme. 2. Ülke işlerinin yürütülmesi, kamuya ilişkin hizmetlerin bütünü. 3. Bir kurum veya kuruluşun yönetildiği yer veya makam 4. Bir kurumun işlerini yürüten kurul. 5. Tutum. 6. İdare kandili veya lambası. 7. Hoş görme, göz yumma.
أَدَارَ يُدِيرُ مَدِيرٌ مَدِيرٌ	
إِدْخَالُ İdhâl	1. İçine alma. 2. tic. Bir ülkeye başka ülkelerden mal getirme veya satın alma. 3. tic. Başka ülkelerden alınan mal.
أَدْخَلَ يُدْخِلُ مَدْخِلٌ مَدْخِلٌ	
إِدْمَانُ İdmân	1. sp. Alıştırma. 2. Alıştırma. 3. mec. Herhangi bir duruma veya şeye alışkanlık kazanma.
أَدْمَنَ يُدْمِنُ مَدْمِنٌ مَدْمِنٌ	
إِدْرَاكُ İdrâk	1. Anlama yeteneği, anlayış, akıl erdirmeye. 2. Erişme, ulaşma. 3. ruh b. Algı. 4. ruh b. Algılama. Dış dünyanın
أَدْرَكَ يُدْرِكُ مَدْرِكٌ مَدْرِكٌ	

	uyarısı ile meydana gelen fiziksel duygunun zihinsel yorumu.
İdrâr ادرار أَدْرَ يُدْرِ مُدْرٌ	Böbreklerde kandan süzülerek idrar yolları aracılığıyla dışarıya atılan sıvı, sidik, küçük abdest, hacet.
İfâde إفادة	1. Anlatım. 2. Deyiş, söyleyiş. 3. Bir duyguyu yüz aracılığıyla anlatan belirtilerin, mimiklerin bütünü. 4. huk. Tanık ve sanıkların olay hakkında yargı organlarına yaptıkları sözlü açıklama.
أَفَادَ يُفِيدُ مُفِيدٌ مُفَادٌ	
İflâh إفلاح أَفْلَحَ يُفْلِحُ مُفْلِحٌ	Kötü, güç bir durumdan kurtulma, iyi bir duruma gelme, onma. Güç, kuvvet
İflâs إفلاس	1. tic. Borçlarını ödeyemediği mahkeme kararı ile tespit ve ilan olunan işadammının durumu, batkı, batıklılık. 2. mec. Yenilgiye uğrama, değerini yitirme. 3. mec. İşlevini veya görevini yapamama.
أَفْلَسَ يُفْلِسُ مُفْلِسٌ مُفْلَسٌ	
İfrâğ إفراغ أَفْرَغَ يُفْرِغُ مُفْرِغٌ	1. Bir şeyi başka bir biçime çevirme. 2. biy. Boşaltım.
İfrât إفراط	Herhangi bir konuda çok ileri gitme, ölçüyü aşma, aşırı davranma, taşkınlık, tefrit karşıtı.
أَفْرَطَ يُفْرِطُ مُفْرِطٌ	
İfrâz إفراز	1. Bir arazinin bölünmesi, parsellere ayrılması.
أَفْرَزَ يُفْرِزُ مُفْرِزٌ مُفْرَزٌ	
İfsâd إفساد	1. Düzeni bozma, karışıklık çıkarma. 2. Kargaşalık.
أَفْسَدَ يُفْسِدُ مُفْسِدٌ مُفْسَدٌ	
İfşâ إفشاء	Gizli bir şeyi açığa çıkarma, yayma.
أَفْشَأَ يُفْشِئُ مُفْشِئٌ مُفْشَأٌ	
İftâr إفتار	1. Oruç açma, oruç bozma. 2. İftar vakti.
أَفْطَرَ يُفْطِرُ مُفْطِرٌ مُفْطَرٌ	
İğfâl إغفال	1. Bir kadını aldatma, baştan çıkarma. 2. Irzına geçme.
أَغْفَلَ يُغْفِلُ مُغْفِلٌ مُغْفَلٌ	
İhâle إحالة	İş, mal vb.ni birçok istekli arasından en uygun şartlarla kabul edene verme, eksiltme veya artırma.
أَحَالَ يُحِيلُ مُحِيلٌ مُحَالٌ	
İhânet إهانة	1. Hıyanet, hainlik. 2. Evlilikte, sevgide aldatma, sadakatsizlik.
أَخَانَ يُخِينُ مُخِينٌ مُخَانٌ	
İhbâr إخبار	1. Bildirme, bildirim, haber verme. 2. Suçlu saydığı birini veya suç saydığı bir olayı yetkili makama gizlice bildirme, ele verme.
أَخْبَرَ يُخْبِرُ مُخْبِرٌ مُخْبَرٌ	
İhdâs إحداث	1. Ortaya çıkarma, meydana getirme. 2. Kurma.
أَحْدَسَ يُحْدِسُ مُحْدِسٌ مُحْدَسٌ	
İhlâl إخلال	1. Bozma, zarar verme. 2. Yasa ve düzene uymama.
أَخْلَلَ يُخِلُّ مُخِلٌّ مُخْلَلٌ	
İhlâs إخلاص	1. Temiz sevgi ve yürekten bağlılık. 2. din b. İbadetlerdeki içtenlik.
أَخْلَصَ يُخْلِصُ مُخْلِصٌ مُخْلَصٌ	
İhmâl إهمال	Gereken ilgiyi göstermeme, boşlama, savsaklama, savsama, önem vermeme.
أَهْمَلَ يُهْمِلُ مُهْمِلٌ مُهْمَلٌ	
İhrâc إخراج	Çıkarma

أَخْرَجَ يُخْرِجُ مُخْرَجٌ	İhsân احسان	1. İyilik etme, iyi davranma. 2. Bağışlama, bağışta bulunma. 3. Bağışlanan şey, kayra, lütuf, inayet, atıfet. 4. Karşılık beklemeden yapılan yardım, iyilik.
أَحْسَنَ يُحْسِنُ مُحْسِنٌ مُحْسِنٌ	İhtâr اخطار	1. Uyarı, dikkat çekme, uyarı. 2. Bir şeyi birine hatırlatma. (matematik) uyarım.
أَخْطَرَ يُخْطِرُ مُخْطِرٌ مُخْطِرٌ	İhyâ احياء	1. Yeniden canlandırma, diriltme. 2. Çok iyi duruma getirme, geliştirme, güçlendirme. 3. Yeni bir güç, umut.
أَحْيَا يُحْيِي مُحْيِيٌ مُحْيِيٌ	İkâme اقامة	1. Yerine koyma, yerine kullanma. 2. Ayağa kaldırma, ayakta durdurma. 3. Ortaya koyma. 4. sf. Yerine konulan, yerine geçen.
أَقَامَ يُقِيمُ مُقَامٌ مُقَامٌ	İkâz ايقاظ	1. Uyarı, uyarı, dikkat çekme, ihtar, tembih.
أَيْقَظُ يُوقِظُ اَيْقَظٌ اَيْقَظٌ	İkbâl اقبال	1. Baht açıklığı veya yüksek bir makama, duruma erişmiş olma durumu. 2. tar. Odalık. 3. esk. İstek, arzu.
أَقْبَلَ يُقْبِلُ مُقْبِلٌ مُقْبِلٌ	İkdâm اقدام	Gayretle çalışma, sürekli uğraşma.
أَقْدَمَ يُقَدِّمُ مُقَدِّمٌ مُقَدِّمٌ	İkmâl اكمال	Eksik bir şeyi tamamlama, daha iyi duruma getirme, bütünleme.
أَكْمَلَ يُكْمِلُ مُكْمِلٌ مُكْمِلٌ	İknâ اقناع	Bir konuda birinin inanmasını sağlama, inandırma, kandırma.
أَقْنَعَ يُقْنِعُ مُقْنِعٌ مُقْنِعٌ	İkrâh اكره	1. Tiksinme, iğrenme. 2. İsteği dışında bir şey yaptırma korkutma.
أَكْرَهَ يُكْرَهُ مُكْرَهُ مُكْرَهُ	İkrâm اكرام	1. Konuğu ağırlama. 2. Bir şeyi armağan olarak verme, sunma. 3. Alışverişte satıcının alıcıya yaptığı indirim.
أَكْرَمَ يُكْرِمُ مُكْرِمٌ مُكْرِمٌ	İkrâr اقرار	1. Saklamayıp doğruca söyleme, açıkça söyleme. 2. Bildirme.
أَقْرَأَ يُقْرَأُ مُقْرَأٌ مُقْرَأٌ	İlâm اعلام	1. Bildirme, anlatma. 2. huk. Bir davanın mahkemece nasıl bir hükme bağlandığını gösteren resmî belge.
أَعْلَمَ يُعْلِمُ مُعْلِمٌ مُعْلِمٌ	İlân اعلان	Duyuru, açıktan bildirme.
أَعْلَنَ يُعْلِنُ مُعْلِنٌ مُعْلِنٌ	İlgâ الغاء	Bir şeyin varlığını ortadan kaldırma.
أَلْغَى يُلْغِي مُلْغًا مُلْغًا	İlhâk االحاق	1. Katma, bağlama, ekleme. 2. Egemenliği altına alma.
أَلْحَقَ يُلْحِقُ مُلْحِقٌ مُلْحِقٌ	İlhâm الهم	1. İçe, gönle doğma, esin. 2. İçe, gönle doğan şey.
أَلْهَمَ يُلْهِمُ مُلْهِمٌ مُلْهِمٌ	İmâ ايماء	1. Dolaylı olarak anlatma, üstü kapalı olarak belirtme, işaretleme, anıştırma, ihsas. 2. Açıkça belirtilmeyen şey.
أَمَّاءُ يَوْمٌ مَوْمٌ مَوْمٌ	İmâl اعمال	1. Ham maddeyi işleyip mal üretme. 2. Yapım.
أَمَّاءُ يَوْمٌ مَوْمٌ مَوْمٌ	İmân ايمان	1. İnanma, inanç. 2. İslam dinini kabul etme.
أَمَّنَ يُؤْمِنُ مُؤْمِنٌ مُؤْمِنٌ	İmâr اعمار	Bayındırlık.

أَعْمَرَ يَعْمُرُ مَعْمَرٌ	İmdâd امداد	1. Tehlikede olana yapılan yardım. 2. ünl. Yetişin, kurtarın anlamlarında bir seslenme sözü.
أَمَدٌ يَمُدُّ مُمَدًّا	İmhâ اِمْحَاء	Ortadan kaldırma, yok etme.
أَمْحَى يَمْحِي مُمْحًا	İmkân اِمْكَان	İmkân, ihtimal, olanak.
أَمْكَنَ يُمْكِنُ مُمْكِنٌ مُمْكِنٌ	İmlâ اِمْلَاء	1. Yazım 2. Doldurma, doldurulma.
أَمَلًا يُمْلِي مُمَلًّا	İmsâk اِمْسَاك	1. Oruca başlama zamanı 2. esk. Bir şeyden el çekerek nefesine hâkim olma. 3. esk. Cimrilik.
أَمْسَكَ يُمْسِكُ مُمْسِكٌ مُمْسِكٌ	İmza اِمْضَاء	1. Bir kimsenin herhangi bir belgeyi yazdığını veya onayladığını belirtmek için her zaman aynı biçimde kullandığı işaret. 2. İmzalama işi.
أَمْضَى يُمْضِي مُمْضًا مُمْضًا	İnfâz اِنْفَاذ	1. huk. Bir kararı, bir yargıyı yerine getirme, uygulama, yürütüm.
أَنْفَزَ يَنْفِرُ مَنْفِرٌ مَنْفِرٌ	İnha اِنْهَاء	Resmî bir göreve atama veya bir üst aşama için yazılan yazı: -Anayasa.
أَنْهَى يَنْهَى مِنْهُ مِنْهَا	İnkâr اِنْكَار	1. Yaptığını, söylediğini, tanık olduğunu saklama, gizleme, yâdsıma. 2. Kabul etmeme, tanımama.
أَنْكَرَ يَنْكِرُ مُنْكَرٌ مُنْكَرٌ	İnsâf اِنْصَاف	Acımaya, vicdana veya mantığa dayanan adalet.
أَنْصَفَ يَنْصِفُ مُنْصِفٌ مُنْصِفٌ	İnşâ/ât اِنْشَاء	1. Yapı kurma, yapı yapma, kurma. 2. ed. Düz yazı veya şiir kaleme alma, yazıya dökme.
أَنْشَأَ يَنْشِئُ مُنْشِئٌ مُنْشِئٌ	İrâd اِيرَاد	Gelme, geliş.
أَرَادَ يَأْرِدُ مَأْرِدٌ مَأْرِدٌ	İrcâ اِرْجَاع	1. Eski biçimine sokma, çevirme. 2. Döndürme.
أَرْجَعَ يَرْجِعُ مَرْجِعٌ مَرْجِعٌ	İrsâl اِرسَال	Gönderme.
أَرْسَلَ يَرْسِلُ مَرْسِلٌ مَرْسِلٌ	İrşâd اِرشَاد	Doğru yolu gösterme, uyarma.
أَرْشَدَ يَرْشِدُ مَرْشِدٌ مَرْشِدٌ	İsâbet اِصَابَة	1. Hedefe varma, hedefi vurma. 2. Piyango vb. şans oyunlarında, kazanma, çıkma, vurma. 3. Öneri, düşünce veya söz, yerinde olma. 5. Güzel rastlantı.
أَصَابَ يَصِيبُ مَصِيبٌ مَصِيبٌ	İsbât اِثْبَات	Kanıtlamak.
أَثَبَتَ يَثْبِتُ مَثْبِتٌ مَثْبِتٌ	İshâl اِسهَال	Olağandan daha çok, daha sık ve sulu dışkı çıkarma, sürgün, ötürük, iç sürme, cır cır, amel, linet, kabız karşıtı.
أَسْهَلَ يَسْهَلُ مَسْهَلٌ مَسْهَلٌ	İskân اِسْكَان	1. Yurtlandırma. 2. Yurtlanma.
أَسْكَنَ يَسْكِنُ مَسْكِنٌ مَسْكِنٌ	İskat اِسْكَاط	1. Düşürme, aşağı atma. 2. Düşürülme.
أَسْقَطَ يَسْقِطُ مَسْقِطٌ مَسْقِطٌ	İslâm اِسلام	1. Hz. Muhammed'in yaydığı din, Müslümanlık. 2.

أَسْلَمَ يُسَلِّمُ مَسْلَمٌ مَسْلَمٌ	Müslüman dininden olan kimse, Müslüman.
إِسْنَادٌ	1. Bir düşünceyi, bir konuyu bir kişi veya sebebe dayandırma, yükleme, atfetme. 2. mec. Karacılık, iftira.
أَسْنَدٌ يُسْنَدُ مَسْنَدٌ مَسْنَدٌ	
إِسْرَافٌ	Gereksiz yere para, zaman, emek vb.ni harcama, savurganlık, tutumsuzluk.
أَسْرَفٌ يُسْرِفُ مَسْرِفٌ مَسْرِفٌ	
إِشَارَةٌ	1. Anlam yükletilen şey, anlamlı iz, im. 2. Belirti, gösterge, alamet. 3. El, yüz hareketleriyle gösterme.
أَشَارَ يُشِيرُ مَشِيرٌ مَشَارٌ	
إِشْغَالٌ	Bir yeri ele geçirme
أَشْغَلَ يُشْغِلُ مَشْغَلٌ مَشْغَلٌ	
إِطَاعَةٌ	Söz dinleme, boyun eğme, buyruğa uyma.
أَطَاعَ يُطِيعُ مَطِيعٌ مَطَاعٌ	
إِطْفَائِيَّةٌ	1. Yangın söndürme kuruluşu. 2. İtfaiye aracı:
أَطْفَعُ يُطْفِئُ مَطْفِئٌ مَطْفِئٌ	
إِثْمَانٌ	Suçlama.
أَثَمَ يُثِمُّ مَثِمٌ مَثِمٌ	
إِتْلَافٌ	Öldürme, yok etme, telef etme.
أَتْلَفَ يُتْلِفُ مَتْلِفٌ مَتْلِفٌ	
أَذَاعَ يُذِيعُ مَذِيعٌ مَذِيعٌ	
إِضَافَةٌ	1. Bir şeye veya bir kimseye bağlama, mal etme, yakıştırma. 2. Katma, ekleme, ilave etme.
أَضَافَ يُضِيفُ مَضِيفٌ مَضِيفٌ	
إِضَاحٌ	Açıklama
أَضَحَ يُوضِحُ مَوْضِحٌ مَوْضِحٌ	
إِزَالَةٌ	Yok etme, giderme.
أَزَالَ يُزِيلُ مَزِيلٌ مَزَالٌ	
إِذَانٌ	1. Şaka, yapmacık. 2. Bilerek, özellikle. 3. esk. Anlayış, anlama yeteneği.
أَذَنَ يُؤَذِّنُ مَوْزِنٌ مَوْزِنٌ	
إِذْعَانٌ	Anlayış, anlama yeteneği.
أَذَعْنَ يُذِعْنَ مَذِعْنَ مَذِعْنَ	
إِظْهَارٌ	Belirtme, gösterme, açığa vurma.
أَظْهَرَ يُظْهِرُ مَظْهِرٌ مَظْهِرٌ	

Türkçe ve Arapçada Ortak İf'âl Kalıplı Bazı Master Örnekleri

Tablo 2

إِجْبَارٌ (etmek)

إِجْبَارٌ/ إجبار	Zorlama.
إِجْبَارٌ تَلَابَةٌ/ إجبار طلبه	Talebe icbâr. (Öğrenci(ler)i zorlamak.)
إِجْبَارٌ تَلَابَةٌ حُضُورٌ/ إجبار طلبه حضور	Öğrenciyi bulunmaya (gelmeye) zorlamak.
إِجْبَارٌ تَلَابَةٌ حُضُورٌ مَدْرَسَةٌ/ إجبار طلبه حضور مدرسة	Öğrenciyi okulda bulunmaya zorlamak

Tablo 2’de, “İcbâr” kelimesi sabit kalırken; “talebe, huzur ve medrese” kelimeleri değişerek yeni cümleler türetilebilir. Ya da kişi istediği kutucuğu sabit bırakarak diğerlerini değişken yapabilir. Bir kişiye Arapça açısından cümleyi birleştiren unsurlar olmaksızın “İcbâr talebe huzur medrese” dendiğinde buradan “Öğrenciyi okulda bulunmaya zorlama” anlamını çıkarabilir. Burada görüldüğü gibi bütün kelimeleri Arapça olan bu cümlenin birleştirici unsurları olmadan dahi kastedilen mana karşı tarafa rahatlıkla aktarılabilir. Örnekleri şu şekilde çoğaltabiliriz:

Tablo 3

İcbâr (etmek) إجبار Fiiline Dair Örnekler

İcbâr	talebe	medrese	Öğrenciyi okulda bulunmaya zorla(ma).
	muhendis	bina	Mühendisi binada bulunmaya zorla(ma).
	muallim	mukâbele	Öğretmeni görüşmede bulunmaya zorla(ma).
	üstad	câmîa’	Hocayı üniversitede bulunmaya zorla(ma).
	tâcir	dukkân	Esnaflı okulda bulunmaya zorla(ma).
	velî	meclis	Veliyi okulda bulunmaya zorla(ma).
	katib	mekteb	Yazarı ofiste bulunmaya zorla(ma).
	bayî’	mahal	Bayii dükkânda bulunmaya zorla(ma).
	ebeveyn	mesken	Anne babayı evde bulunmaya zorla(ma).
	hatib	mescid	İmamı camide bulunmaya zorla(ma).

Tablo 3’te yer alan cümlelerin Arapça yazılışları şu şekildedir:

İcbâr	talebe	Medraseh	مدرسة	طلبة	اجبار
	muhendis	bina	بناء	مهندس	
	muallim	mukâbeleh	مقابله	معلم	
	uztâz	câmîa’	جامعة	استاذ	
	tâcir	dukkân	دكان	تاجر	
	veliy	meclis	مجلس	ولي	
	kâtib	mekteb	مكتب	كاتب	
	bayî’	mahall	محل	بايع	
	ebeveyn	mesken	مسكن	أبوين	
	hatîb	mescid	مسجد	خطيب	

Tablo 4

İsrar (etmek), üstelemek إصرار

İsrâr / إصرار	İsrar.
İsrâr muallim / إصرار مُعَلِّم	Muallime İsrar. (Öğretmen(ler)i üstelemek.)
İsrâr muallim hudûr / إصرار مُعَلِّم حُضُور	Öğretmeni bulunmaya (gelmeye) üstelemek.
İsrâr muallim hudûr medraseh/ إصرار مُعَلِّم حُضُور مدرسة	Öğretmeni okulda bulunmaya üstelemek.

Tablo 4’te görüldüğü gibi Türkçede kullanılan ve aslı Arapça olan “İsrâr” kelimesi kullanılarak da yeni cümleler türetilebilir. Tabloda, “İsrâr” kelimesi sabit kalırken; “muallim, huzur ve medrese” kelimeleri değişerek yeni cümleler türetilebilir.

Örneğin bir Arap bir anadili Türkçe olan birisine veya bir Türk bir anadili Arapça olan bir diğer kişiye sadece kelimeleri yan yana sıralamak suretiyle “İsrâr muallim huzûr medrese” demek suretiyle meramını karşı tarafa rahatlıkla aktarabilir. Örnekleri şu şekilde çoğaltabiliriz:

Tablo 5

İsrar (etmek), üstelemek اِصْرَار Kullanımına Dair Örnekler

	talebe	medrese	Öğrenciyi okulda bulunmaya üsteleme.	
	muhendis	bina	Mühendisi binada bulunmaya üsteleme.	
	Muallim	mukabele	Öğretmeni görüşmede bulunmaya üsteleme.	
İsrar	Tâcir	huzur ikâme	dükkân	Esnafi okulda bulunmaya üsteleme.
	Veli		meclis	Veliyi okulda bulunmaya üsteleme.
	bayı'		mahal	Bayii dükkânda bulunmaya üsteleme.
	ebeveyn		mesken	Anne babayı evde bulunmaya üsteleme.
	hatib		mescid	İmamı camide bulunmaya üsteleme.

Tablo 5'te yer alan cümlelerin Arapça yazılışları şu şekildedir:

	talebe	medraseh	مدرسة	طلبة
	muhendis	binâ'	بناء	مهندس
	mu'allim	mukâbeleh	مقابلة	معلم
İsrar	tâcir	hudûr	dükkân	تاجر
	veliyy		meclîs	ولي
	bâ'i'		mahall	بانع
	ebeveyn		mesken	أبوين
	hatîb		mescid	خطيب

Daha evvel değinilen “İcbâr” ve “İsrâr” kelimelerinin yanı sıra Tablo 6 ve Tablo 8'de zikrettiğimiz gibi “İşâret” veya “İsnâd” gibi aslı Arapça olan diğer kelimelerle de örnekler çoğaltılabilir.

Tablo 6

İşâret (İşâret etmek)/ إشارة

	İşârah / إشارة	İşâret etme
	İşârah muallim / إشارة مُعَلِّم	Öğretmen(lerin) İşâret etmesi.
	İşârah muallim kalem / إشارة مُعَلِّم قَلَم	Öğretmenin kalemi işâret etmesi.
	İşârah muallim kalem talebeh / إشارة مُعَلِّم قَلَم طَلَبَة	Öğretmenin öğrenciyeye kalemi işâret etmesi

Tablo 6'da görüldüğü gibi Türkçede kullanılan ve aslı Arapça olan “İşârah” kelimesi kullanılarak da yeni cümleler türetilir. “İşârah” kelimesi sabit bırakılarak yanında başka kelimeler kullanılarak elde edilen terkiplerle kişi meramını rahatlıkla ifade edebilir. Aynı şekilde bir kişiye Arapça açısından cümleyi birleştiren unsurlar

olmaksızın “İşaret muallim kalem talebe” dendiğinde buradan “Öğretmenin öğrenciye kalemi işaret etmesi” anlamını çıkarabilir. “İşaret” kelimesini kullanarak örnekleri şu şekilde çoğaltabiliriz.

Tablo 7
İşaret (İşaret etmek) إشارة Kullanımına Dair Örnekler

İşaret	talebe		muhendis	Öğrencinin mühendise daireyi işaret (etmesi).
	muhendis	defter daire	muallim	Mühendisin öğretmene defteri işaret (etmesi).
	muallim	kitap	üstad	Öğretmenin hocaya kitabı işaret (etmesi).
	üstad	kalem	tâcir	Hocanın esnafa elbiseyi işaret (etmesi).
	tâcir	muz	velî	Esnafın veliye kitabı işaret (etmesi).
	Velî	elbise	katib	Velinin yazara kitabı işaret (etmesi).
	Katib		bayi	Yazarın bayiye defteri işaret (etmesi).
	bayi		hatip	Bayiin imama kalemi işaret (etmesi).

Tablo 7’de yer alan ifadelerin Arapça yazılışları şu şekildedir.

İşâreh	talabeh		muhendis	مهندس	طلبة	إشارة
	muhendis	defter	muallim	معلم	مهندس	
	mu‘allim	dâire	üstad	أستاذ	معلم	
	üstâd	kitâb	tâcir	تاجر	أستاذ	
	tâcir	kalem	velî	ولي	تاجر	
	velî	mûz	kâtib	كاتب	ولي	
	kâtib	elbiseh	bâyi’	بانع	كاتب	
	bâyi’		hatîb	خطيب	بانع	

Tablo 8

İsnâd (etmek) atfetmek إسناد

İsnâd/ إسناد	İsnat etme
İsnâd tâcir / إسناد تاجر	Tacirin isnad(ı) atfetmesi (dayandırması).
İsnâd tâcir cürüm / إسناد تاجر جرم	Esnaf(m) suç atfetmesi.
İsnâd tâcir cürüm müşteri / إسناد تاجر جرم مشتری	Esnaf(m) müşteri(ye) suç atfetmesi.

Tablo 9

İsnâd (etmek) atfetmek إسناد *Kullanıma Dair Örnekler*

İsnâd	cürüm	talebe	muhendis	Öğrencinin mühendise suç atfet(mesi).
		muhendis	muallim	Mühendisin öğretmene suç atfet(mesi).
		muallim	üstad	Öğretmenin hocaya suç atfet(mesi).
		üstad	tâcir	Hocanın esnafa suç atfet(mesi).
		tâcir	velî	Esnafın veliye suç atfet(mesi).
		Velî	katib	Velinin yazara suç atfet(mesi).
		katib	bayii	Yazarın bayiiye suç atfet(mesi).
		bayi'	hatip	Bayiin imama suç atfet(mesi).
		hakim	müşteri	Hâkimin müşteriye suç atfet(mesi).
		müşteri	talebe	Müşterinin öğrenciye suç atfet(mesi).

Tablo 9'da yer alan ifadelerin Arapça yazılışları şu şekildedir.

İsnâd	cürüm	Talebeh	muhendis	مهندس	طالبة	إسناد
		Mühendis	mu'allim	معلم	مهندس	
		mu'allim	üstâd	أستاذ	معلم	
		Üstâd	tâcir	تاجر	أستاذ	
		Tâcir	veliyy	ولي	تاجر	
		veliyy	kâtib	كاتب	ولي	
		Kâtib	bâ'i'	بايع	كاتب	
		bâ'i'	hâtib	خطيب	بايع	
		hâkim	müşterî	مُشْتَرٍ	حاكم	
		müşterî	talebeh	طالبة	مُشْتَرٍ	

Değerlendirme ve Sonuç

Türkler ile Arapların tarihi, kültürel, coğrafi ve dini ortak yönleri bulunmaktadır. Dolayısıyla birçok alanda aralarında etkileşimde bulunmaları kaçınılmazdır. Köklü iki milletin dili olan Türkçe ve Arapça da tarihi süreçte birbirinden etkilenerek karşılıklı kelime alış verişinde bulunmuştur. Bu bağlamda Arapçadan çok sayıda kelime dilimize girerek Türkçeleşmiştir. İçinde bulunduğumuz iletişim ve teknoloji çağında yabancı dil öğretiminde birçok yeni metot ve teknik denenmektedir. Zengin bir kelime hazinesi yabancı dil öğretiminin her aşamasında önemini korumaktadır. Yabancı dil öğretiminde birçok hazırbuluşluk/bulunmuşluk türlerinin yanında iki dilde aynı anlamda ortak olarak

kullanılan kelimelerin varlığı da bir tür hazırbulunuşluk olarak değerlendirilmeli ve Türklere Arapça öğretiminde fazlaca kendisinden istifade edilmelidir. Yazı dili ile eski metinlerde sayısı çok daha fazla olan if'âl/إفعال kalıplı mastarlardan günlük hayatımızda kullanılan 100 civarında kelime ele alınmıştır. Varsayımımıza uygun olarak bu kelimelerden faydalanarak yapım ve çekim ekleri ile çeşitli amaçlara yönelik kullanılan edatlardan arındırılmış 3-8 yaş seviyesinde Arapça konuşulabileceği örnekleri ile ortaya konulmuştur. Hatta bu metottan faydalanarak Araçların da Türkçe konuşabilecekleri görülmüştür. Bu tür bir kullanımın hiçbir zaman gelişmiş Fasih Arapça olduğu iddiasında bulunulmamaktadır. Ancak başlangıç ya da ilk seviye itibarı ile dilimizde kullanılan Arapça asıllı kelimelerden Arapça öğretiminde rahatlıkla istifade edilebileceği görülmüştür.

Kaynaklar

- KANAR, Mehmet (2010), Osmanlı Türkçesi Sözlüğü, Say Yayınları, İstanbul.
DEVELİOĞLU, Ferit (2003), Osmanlıca – Türkçe Ansiklopedik Lügat, Aydın Kitabevi, Ankara.
AKSAN, Doğan (1998), Her Yönüyle Dil/Ana Çizgileriyle Dilbilim, TDK Yayınları, Ankara.
KAPLAN, Mehmet (1985), Kültür ve Dil, Dergâh Yayınları, İstanbul.
KOMİSYON (2005), Türkçe Sözlük, TDK Yayınları, Ankara.
KARAKUŞ, İdris. (2000), Türkçe Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi, Sistem Ofset Yayınları, Ankara.
BANGUOĞLU, Tahsin (1990), Türkçenin Grameri, TDK Yayınları, Ankara.
DOĞAN, Mehmet (1996), Büyük Türkçe Sözlük, İz Yayıncılık, Ankara.
AKALIN, Şükrü Haluk (2011), Türkçe Sözlük, TDK Yayınları, Ankara.